

Zagađenje zraka u Tuzli i Lukavcu

Sažeti prikaz
činjenica o gradu

SKINI MASKU
MOME GRADU

Healthy air. Healthy climate.

Problem

Godinama, kvalitet zraka u Tuzli i Lukavcu nikako da se popravi. Jedna od glavnih prijetnji po zdravlje građana ovog područja dolazi od visokih koncentracija sitnih čestica (PM2,5). PM2,5 su čvrste čestice nastale uslijed sagorijevanja materijala, a ujedno i zagađivač koji narušava zdravlje čovjeka.

Udisanjem, čvrste čestice mogu završiti u krvotoku i time umanjiti sposobnosti čovjekovog organizma.

Naučna otkrića pokazuju da udisanje čvrstih čestica izaziva preuranjenu smrt, srčane i plućne bolesti, moždani udar kao i niz drugih zdravstvenih problema.

Glavni izvori PM2.5 su Termoelektrana "Tuzla" koja godišnje spali preko 3,3 miliona tona uglja i ostala zastarjela industrijska postrojenja koja sagorijevaju ugalj. Termoelektrana "Tuzla" je jedan od deset najvećih zagađivača u Evropi, koja godišnje emituje 51,644 tona SO₂, a kao najveći proizvođač PM2.5 u Bosni i Hercegovini godišnje emituje 896 tona čestica u zrak. Zbog emisije štetnih čestica u zrak koje zračne struje nose i van granica Bosne i Hercegovine, procijenjeni zdravstveni troškovi uzrokovani postojanjem i radom samo Termoelektrane "Tuzla" godišnje iznose od 71 do 205 miliona eura za stanovnike Zapadnog Balkana i od 196 do 566 miliona eura za stanovnike Evrope.

Po pitanju industrijskog zagađenja ove dvije urbane cjeline se moraju posmatrati zajedno jer su locirane u istoj kotlini, a centar Tuzle i centar Lukavca su na istoj udaljenosti od Termoelektrane "Tuzla". Kao i u mnogim drugim gradovima Bosne i Hercegovine, na ulicama Tuzle i Lukavca dominiraju stara istrošena dizel vozila koja izuzetno štetno utječu na kvalitet zraka.

Pored industrije koja narušava zdravlje građana, zagađenju zraka na ovom području u mnogome doprinose stari automobili i kućna ložišta koja kao energent koriste fosilna goriva.

Svjetska zdravstvena organizacija je izjavila da Bosna i Hercegovina ima drugu najveću stopu smrtnosti (na 100.000 stanovnika) zbog zagađenja zraka u svijetu, nakon Sjeverne Koreje. Svjetska zdravstvena organizacija je izrazila zabrinutost zbog velikog broja prijevremenih smrti uzrokovanih štetnim utjecajima zagađenog zraka na zdravlje stanovnika Bosne i Hercegovine.

Samo je u 2012. godini više od 3 500 osoba u Bosni i Hercegovini prerano umrlo zbog štetnog djelovanja ambijentalnog zagađenja zraka na njihovo zdravlje. Iako su Bosni i Hercegovini zakonima određene granične vrijednosti emisija pojedinih zagađujućih materija u zrak, ti zakoni se nažalost loše primjenjuju što znači da je zrak često nezdrav.

 SKINI MASKU
MOME GRADU

PRAĆENJE KVALITETA ZRAKA

Kvalitet zraka u Tuzlanskom kantonu se prati putem pet mjernih stanica od kojih je samo jedna mjerna stanica radila tokom cijele 2016. godine. Tri mjerne stanice su radile manje od 72 dana godišnje (20% od ukupnog vremena). Stanovnici Lukavca su udisali prekomjerno zagađen zrak više od osam mjeseci tokom 2016. Godine.

Godišnji prosjek čestičnog zagađenja (PM 2.5) bio je $62 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Ovo je šest puta veća vrijednost od dozvoljene prema smjernicama Svjetske zdravstvene organizacije. Važno je pomenuti da je Evropska Unija za PM 2.5 definirala granicu od $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ kao maksimalni godišnji dozvoljeni prosjek dok je preporuka Svjetske zdravstvene organizacije da PM2.5 ne prelazi $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ kao godišnji prosjek.

Pored toga Svjetska zdravstvena organizacija je konstatirala da ne postoji bezbjedan nivo za ovu vrstu zagađenja koji neće imati utjecaj na zdravlje. Svjetska zdravstvena organizacija je uzela u razmatranje mnogobrojne studije o zagađenosti zraka i izdala jasne preporuke koje bi trebale biti uzete u obzir pri izradi nacionalnih zakona.

**SKINI MASKU
MOME GRADU**

RJEŠENJA

ŠTA TREBA BITI UČINJENO?

- Uspostaviti granične vrijednosti za PM10 i PM2.5 u skladu preporukama Svjetske zdravstvene organizacije.
- Uspostaviti potpuno funkcionalan sistem nadzora koji će kontinuirano mjeriti PM10 i PM2.5 na svim mjernim stanicama u Bosni i Hercegovini tokom čitave godine te izvještaje o mjerenjima učiniti javno dostupnim.
- Tranzicija energetskog sektora u odnosu na proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i promocija uštede energije. Prvi logičan korak je prestanak izgradnje novih termoelektrana na uglj. Vlade i drugi donosioci odluka u Bosni i Hercegovini trebaju prioritizirati projekte usmjerene na energetske isplativost i obnovljive izvore energije.
- Neophodno je izdati mjere za smanjenje zagađenja zraka unutar svih sektora. Ovaj proces uključuje postavljanje bolje opreme, filtera i ostale industrijske priključke, promociju upotrebe obnovljivih izvora energije za sustave kućnog grijanja koja će dovesti do smanjenje uporabe uglja, promociju zdravijih stilova života ciljajući štetnije i uporabu bicikla kao i standarda za emisije štetnih gasova u transportu i implementaciju strategija i odluka o kvalitetu zraka.

Zdravstveni profesionali bi trebali biti uključeni u nadzor kvaliteta zraka kao i političke odluke, informirati javnost o štetnim utjecajima zagađenog zraka kao i upozoriti pacijente u trenucima kada zagađenost prelazi granične vrijednosti prema smjernicama Svjetske zdravstvene organizacije.

www.unmaskmycity.org #UnmaskMyCity

Skini masku mome gradu je globalna inicijativa na čelu s zdravstvenim djelatnicima u 12 gradova širom svijeta koji se trenutno suočavaju s velikim izazovima zagađenog zraka.

Liječnici, medicinske sestre, stručnjaci iz javnog zdravstva i srodni zdravstveni djelatnici posvećeni su poboljšanju zdravlja njihovih pacijenata pozivajući se na praktična rješenja i vidljive promjene na razini grada sa ciljem smanjivanja zagađenja kako bi ispunili smjernice Svjetske zdravstvene organizacije i potaknuli jasan i silazni trend zagađenja zraka do 2030.

Globalni partneri

Zahvalnica

Alijansa za zdravlje i životnu sredinu želi zahvaliti Denisu Žiško i "Centru za ekologiju i energiju" iz Tuzle za pomoć i podršku.